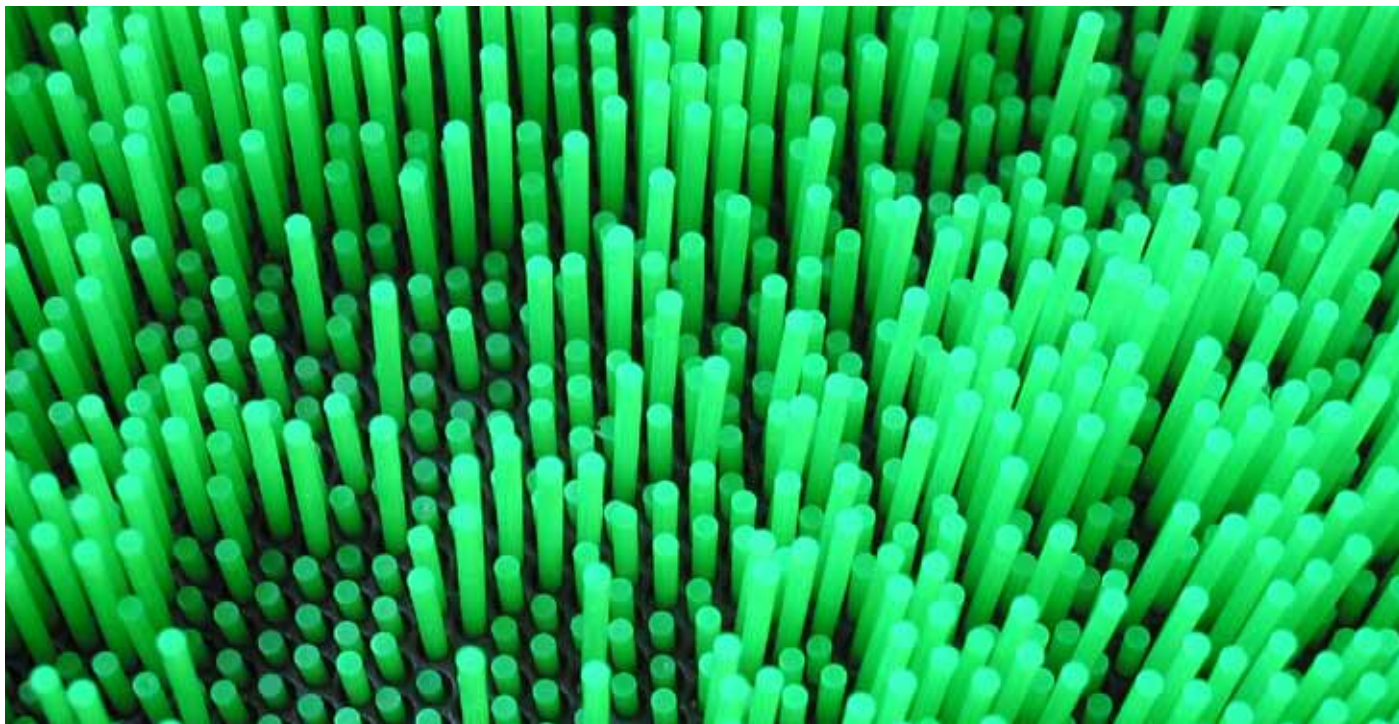

Aktuální otázky lidských práv

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

březnový Bulletin je opět nabitý články, aktualitami, recenzí, rozhovorem, zprávou z konference a tentokrát obsahuje i nikoliv jednoduché grafy. V titulním článku, jehož autorem je Hubert Smekal, v současné době Fulbrightův stipendista zkoumající právo na prestižní UC Berkeley v americké Kalifornii, je rozebírán rozsudek Soudního dvora Evropské unie v případu Test-Achats. Tento judikát, týkající se diskriminace dle pohlaví v pojišťovnictví, byl v českém tisku dlouze a často nepřesně rozebírán. Hubert Smekal se v textu pustil do rozboru rozsudku a vyvracení mýtů s ním spojených.

V březnovém Bulletinu najdete dále kromě tradičních rubrik i recenzi na knihu o ESLP, rozhovor s australskou účastnicí brněnské zimní školy lidských práv a nebo také zprávu Ladislava Vyhnánka z mexické konference. Nechybí ani aktuální přehled posledních lidskoprávních publikací v českém odborném tisku.

Příjemné čtení vám přeje,
Centrum pro lidská práva a demokratizaci.

Z obsahu

Za rovnost se platí

Soudní dvůr EU k diskriminaci v pojištění

Mezinárodní trestní soud vyšetřuje události v Libyi

Soumrak evropského multikulturalismu?

Lautsi proti Taliansku

Křižiacka výprava ukončená

Represe v Bělorusku

+ Monitoring lidskoprávních publikací

International Institute of Political Science
of Masaryk University in Brno

Mezinárodní politologický
ústav Masarykovy
univerzity v Brně

Obsah

Zimní škola International Law and Human Rights

Rozhovor s účastnicí brněnské zimní školy

1) Mezinárodní trestní spravedlnost |4

Mezinárodní trestní soud vyšetřuje události v Libyi + Členství Libye v Radě pro lidská práva pozastaveno

ESEP sa vracia k rumunskej demokratickej tranzícii

Vlastimir Đorđević odsouzený za zločiny v Kosovu

Jaruzelského stanné právo bolo v rozpore s ústavou

Obvinění soudánských rebelů potvrzena

2) Evropský systém ochrany lidských práv |7

Lautsi proti Taliansku: Križiacka výprava ukončená

Za rovnost se platí: Soudní dvůr EU k diskriminaci v pojištění

Evropské občanství, kam kráčíš?

The Conscience of Europe: 50 years of the European Court of Human Rights: Recenze

Recenzenti mohou brousit pera

3) Mezinárodní politika a lidská práva |13

Soumrak evropského multikulturalismu?

Represe v Bělorusku

Den Tibetu a „zlepšování“ práv Číňanů

Rezoluce Rady bezpečnosti OSN k Libyi

4) Česká republika a lidská práva |16

VIII. Kongres mezinárodní asociace ústavního práva: Zpráva z konference

Začleňování Romů: ČR se snaží, ale málo

Australské pohledy na lidská práva

+ Monitoring lidskoprávních publikací: Přehled aktuálních článků s lidskoprávní tematikou

Centrum podpořilo petici za záchranu archivů maďarské StB

Jak jsme vás informovali v minulém Bulletinu, Centrum pro lidská práva a demokratizaci IIPS MU podpořilo mezinárodní petici za zachování archivů maďarské StB. Více informací najdete na webových stránkách [Save Hungary's Archives](#) a [Petícia](#).

Otevřený dopis Centra pro lidská práva a demokratizaci si můžete přečíst na webových stránkách [IIPS MU](#). Iniciativa [Save Hungary's Archive](#) Centru za dopis poděkovala a zveřejnila jej na svých [webových stránkách](#).

Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS) je nezávislým vědeckým pracovištěm, které se od svého založení v roce 1990 zaměřuje na studium problematiky politického, sociálního, ekonomického a právního vývoje společnosti. IIPS se aktivně podílí na veřejné diskusi pořádáním konferencí, výzkumem či vydáváním publikací.

Zimní škola International Law and Human Rights

Rozhovor s účastnicí brněnské zimní školy

Ladislav Vyhnaněk

V průběhu ledna a února 2011 se v Brně na Masarykově univerzitě konal druhý ročník zimní školy „International Law and Human Rights“, a to zejména pro studenty právnických fakult z Austrálie. Letos se školy zúčastnily více než dvě desítky studentů a dostali jsme tak možnost zkonfrontovat jejich názory na lidská práva se středoevropským pohledem. V tomto čísle Bulletinu přinášíme čtenářům jednak rozhovor z jednou z nich, Claire Williams, tak i názory několika dalších studentů na rozdílnou úpravu ochrany lidských práv v České republice a Austrálii. Nejprve tedy avizovaný rozhovor, názory dalších účastníků zimní školy najdete v sekci Česká republika a lidská práva na straně 17.

LV: Claire, proč jsi se vlastně přihlásila do lidskoprávního kurzu „Human Rights and International Law“? Jinými slovy – proč právě lidská práva a proč Česká republika?

CW: Začnu ze široka. Ke studiu práv v Austrálii mě přivedl můj zájem o situaci azylantů, kteří jsou při vstupu do Austrálie zadržováni v detenčních centrech. V Austrálii (a zejména na mojí univerzitě) jsou ale lidská práva vyučována jen nepovinně; a vzhledem k tomu, že studuji dva obory (mimo práva ještě přírodní vědy) se můžu volitelných právnických kurzů účastnit jenom v omezeném rozsahu. Proto jsem si myslela, že se ke studiu lidských práv v podstatě nedostanu.

Potom jsem se doslechla o možnosti je studovat na krátkodobých zahraničních kurzech s AIM Overseas, což znělo fantasticky. Takový program by mi totiž nejen umožnil studovat lidská práva, ale zároveň bych mohla vycestovat do Evropy a věnovat se lidskoprávním otázkám i z evropské perspektivy. V budoucnosti bych totiž ráda v zahraničí i pracovala.

Lidskoprávní kurz v nabídce se konal v České republice, z čehož jsem byla nadšená. Právě střední a východní Evropu jsem totiž vždycky chtěla navštívit. A kurz byl výborný – doporučuji ho každému, kdo by o něm uvažoval (pozn. red. k této odpovědi Claire nikdo nenutil).

Co bys na kurzu vyzdvihla zejména a jaké byly naopak jeho záporné stránky?

Byl výborný. Každý učitel přišel s několika tématy, kterým se věnuje a na všech bylo vidět, že jsou zapálení. Pro uvedení do kontextu byla důležitá přednáška o různých

Claire Williams, foto: archiv

úrovních ochrany lidských práv na mezinárodním poli i v rámci jednotlivých států. Ze všech témat mě nejvíce zaujala problematika meze svobody projevu a „hate speech“, velmi zajímavá byla i debata ohledně práva na život.

Ráda bych vyzdvihla i mimostudijní aktivity, jako například návštěvy Ústavního soudu v Brně, Ministerstva zahraničních věcí, Open Society Fund v Budapešti. Velmi mě potěšilo, že jsem měla možnost navštívit i budovu Spojených národů ve Vídni

Co se týče kritiky, tak upřímně nedokážu moc poradit. Celý kurz byl pro mě neuvěřitelnou zkušeností, na kterou nikdy nezapomenu. Možná by bylo lepší, pokud by byli studenti kurzu z celé Austrálie, protože letos skoro všichni přiletěli z Nového Jižního Walesu. Taky by nebylo na škodu vyvážit poměr mužů a žen (který byl cca. 6:1 ve prospěch žen, pozn. red.). Na druhou stranu je hezké vědět, kolik žen se o otázky mezinárodního práva a lidských práv zajímá.

Chtěla by ses nějakému lidskoprávnímu tématu profesně věnovat po ukončení studií?

Hodně mě v současné době zajímá problematika obchodu s lidmi. Jde o jedno z nejrychleji se rozvíjejících kriminálních odvětví a spousta věcí, které se ho týkají, je doposud neprobádaná. I proto jsem si také užila Katčinu (Katherine Novotná, pozn. red.) přednášku k tomuto tématu.

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Mezinárodní trestní soud vyšetřuje události v Libyi

Členství Libye v Radě pro lidská práva pozastaveno
Linda Janků

Dne 3. března 2011 oznámil hlavní žalobce Mezinárodního trestního soudu (MTS) Luis Moreno-Ocampo zahájení vyšetřování údajného spáchání zločinů proti lidskosti v rámci potlačování protestů v Libyi. V zemi, jejíž oficiální název zní Velká libyjská socialistická arabská lidová džamáhírje, vypukly protesty proti vládě Muamarra Kaddáfího 15. února 2011 a navzdory snahám o jejich krvavé potlačení se rychle rozvinuly v povstání a ozbrojený boj mezi vládními silami a opozicí. Rada bezpečnosti OSN v rezoluci č. 1970 (2011) dne 26. února 2011 rozhodla, že situací v Libyi se má zabývat žalobce MTS. Ten na základě takto založené jurisdikce zahájil vyšetřování několika incidentů, při nichž státní ozbrojené složky v různých městech Libye útočily na protestující civilisty a které si vyžádaly několik set mrtvých. Jako osoby disponující kontrolou (formální či *de facto*) nad silami, které provedly tyto útoky, přitom žalobce označil libyjského vůdce Kaddáfího a několik dalších vysoce postavených funkcionářů jeho vlády. Počet osob, které mohou být ze spáchání zločinů proti lidskosti obviněny, tím však není omezen a spekuluje se až o 15 možných obviněných, včetně Kaddáfího synů. Moreno-Ocampo ve svém březnovém prohlášení také vyzval k zastavení páchaní dalších zločinů a varoval, že pokud k nim i přesto ze strany vládních ozbrojených sil či opozičních skupin dojde, soud se jimi bude také zabývat.

V současné době probíhá vyšetřování, na základě jehož výsledků pak přípravný senát MTS rozhodne o případném vydání zatykačů. Jedná se zatím o druhý případ (po soudánském Dárfúru), kterým se Mezinárodní trestní soud zabývá na základě mandátu od Rady bezpečnosti OSN. Na rozdíl od toho prvního přitom tentokrát pro přijetí rezoluce hlasovaly také Spojené státy, což lze chápat jako pozitivní krok ve prospěch posílení pozice MTS. Nepotvrdily se nicméně naděje, podle nichž měla hrozba trestního stíhání přimět Kaddáfího a jeho velitele k ukončení útoků na civilisty. Situaci se proto Rada bezpečnosti rozhodla v noci na 18. března řešit další rezolucí č. 1973 (2011), která v zájmu ochrany civilistů a zastavení eskalace bojů stanoví vytvoření bezletové zóny nad Libyí (k tématu viz i text na straně 15). Rezoluce zároveň uvádí, že útoky na civilisty v Libyi mohou představovat zločiny proti lidskosti.

Rada bezpečnosti přitom není jediným orgánem OSN, který se situací v Libyi zabýval. Postup vládních jednotek odsoudila Komisařka OSN pro lidská práva a před možností páchaní zločinů proti lidskosti varoval také Zvláštní poradce na předcházení genocidy. Na začátku března pak Valné shromáždění OSN přistoupilo po apelu desítek

Muamar Kaddáfí a Pan Ki-mun, foto: OSN

nevládních organizací z celého světa k bezprecedentnímu kroku a konsensem schválilo pozastavení členství Libye v Radě pro lidská práva.

Faktem je, že Libye se především do Rady neměla s ohledem na svou lidskoprávní historii vůbec dostat. Pozastavení jejího členství v Radě je proto chvályhodný počín, v historii OSN navíc poměrně výjimečný. Je přitom dobré si připomenout, že ještě před pozastavením členství si ze strany Rady Libye prošla tzv. univerzálním periodickým přezkumem stavu dodržování lidských práv.¹ Z poměrně pochvalných projevů regionálních sousedů přitom nebylo možné vůbec vytušit, že o dva měsíce později se situace tak dramaticky změní a Libye už nejenom v Radě nebude zasedat, ale Rada zároveň ustaví Vyšetřovací komisi, která se má zabývat údajnými porušeními lidských práv a zločiny spáchanými na jejím území. Dojde tak k souběhu dvou vyšetřovacích procesů, z nichž jeden provádí OSN a druhý MTS. Bude jistě zajímavé sledovat, jak si rozdělí své role a nakolik se budou výsledky jejich šetření lišit (obdobně jako se liší závěry vyšetřování v případě Dárfúru). V čele vyšetřovací komise má stát Cherif Bassiouni, jenž stál v čele podobné komise pro zločiny spáchané v bývalé Jugoslávii.

Poznámky

1) Česká republika zde Libyi kritizovala za trest smrti, tělesné tresty a omezování svobody projevu.

Zdroje

- *Statement of the Prosecutor on the opening of the investigation into the situation in Libya*, Office of the Prosecutor, International Criminal Court, 3. března 2011, http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/035C3801-5C8D-4ABC-876B-C7D-946B51F22/283045/StatementLibya_03032011.pdf.
- Report of the Working Group on the Universal Periodic Review, 4. ledna 2011, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G11/100/97/PDF/G1110097.pdf?OpenElement>.

ESLP sa vracia k rumunskej demokratickej tranzícii

Katarína Šipulová

Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) 8. marca rozhodol, že vyšetrenie represí počas protikomunistických demonštrácií v decembri 1989 neprebehlo v súlade s Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a rumunská vláda sa dopustila porušenia článku 2 Dohovoru, garantujúceho právo na život. V prípade Lăpușan a iní proti Rumunsku žiadalo deväť sťažovateľov kompenzácie za násilnosti, ktorých sa dopustila komunistická tajná polícia Securitate počas decembrovej revolúcie v meste Kluž v roku 1989. Rumunsko bolo posledným štátom Varšavskej zmluvy, ktorý zasiahla vlna demokratizácie na konci 80. rokov. Jednalo sa však o jeden z najkrvavejších prevratov poznačený násilnými zásahmi bezpečnostných zložiek, pri ktorom prišlo o život viac ako tisíc ľudí.

Sťažovatelia tvrdili, že trestné vyšetrenie, ktoré sa tiahlo od roku 1992 až do 2006 s rôznymi odkladmi, bolo neefektívne a kompenzácia udelená obetiam nebola dostatočná. Rumunsko ratifikovalo Európsky dohovor až v roku 1994, jurisdikcia ESLP sa preto vzťahovala len na časť vyšetrenia. Súd z toho dôvodu konštatoval porušenie práva na život v jeho procedurálnej časti – v súlade so záväzkami vyplývajúcimi z článku 2 má štát povinnosť zaistiť efektívne vyšetrenie nezávislým súdnym systémom, posúdiť príčinu smrti a vyvodiť zodpovednosť. Podľa prípadov *Šilih proti Slovinsku* a *Varnava a i. proti Turecku* je totiž možné oddeliť samotné hmotneprávne porušenie – zabitie (ku ktorému došlo ešte pred ratifikáciou) od povinnosti vyšetriť (ktorá môže spadať na dobu po ratifikácii).

Priebeh vysporiadávania sa s pozostatkami komunizmu ako aj samotnej tranzície je v Rumunsku komplikovaný povahou predošlého režimu a vo všeobecnosti nie je pokladaný za úspešný. Demokratický prevrat mal až do roku 1996 len formálnu povahu, keďže úzku Ceaușescuovu kliku nahradilo umiernené krídlo strany. Vyšetrenie minulých zločinov je poznačené politizáciou. Väčšina súčasných politikov má väzbu na komunistický režim – v podobe členstva v strane alebo kolaborácie s tajnou políciou. Kvôli spornej interpretácii legislatívy, na základe ktorej sa vyžaduje odstúpenie politikov po predložení nepravdivých prehlásení o svojej minulosti, však dodnes nik nebol donútený vzdať sa pozície. Len 11. marca vyniesol rumunský Najvyšší súd rozhodnutie, v ktorom označil Dana Vouculescu, jedného z najvplyvnejších politikov (často označovaného ako „tvár Securitate“) za kolaboranta. Je ale malá pravdepodobnosť, že voči nemu budú skutočne vyvedené dôsledky.

Zdroje

- Lăpușan a iní proti Rumunsku, sťažnosti č. 29007/06 a i., rozsudok z 8.3.2011.
- Stan, Lavinia (2010): The „face“ of the Securitate. 18.3.2011, <http://laviniastan.wordpress.com>.

Vlastimir Đorđević odsouzený za zločiny v Kosovu

Lubomír Majerčík

K 27 letům trestu odnětí svobody odsoudil Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY) srbského zástupce ministra pro vnitřní záležitosti. Đorđević se podle rozsudku dopustil zločinů proti lidskosti a válečných zločinů na kosovských Albáncích v roce 1999, kdy se podílel na kampani směřující k násilné proměně etnické rovnováhy Kosova ve prospěch srbské dominance. Đorđević jednal v rámci společného zločinného plánu ve spolupráci s politickými špičkami Svazové republiky Jugoslávie včetně Slobodana Miloševiće. ICTY uznal, že bombardování NATO mohlo vyvolat v kosovských Albáncích jisté obavy, hlavním a rozhodujícím faktorem vedoucím k jejich opouštění domovů byla promyšlená násilná kampaň ze strany srbských sil. Ve svém důsledku má tak Đorđević nést odpovědnost za smrt minimálně 724 a deportaci alespoň 200 tisíc Albánců.

Vlastimir Đorđević, foto: ICTY

Jaruzelského stanné právo bolo v rozpore s ústavou Katarína Šipulová

Poľsko sa po 30 rokoch dočkalo rozhodnutia o protiústavnosti zákona o stannom práve z roku 1981. Tento záver vyniesol 16. marca v dlhoočakávanom rozhodnutí poľský Ústavný súd. Stanné právo bolo vyhlásené v období medzi 13. decembrom 1981 a 22. júlom 1983 s účelom obmedziť činnosť politickej opozície v krajine, predovšetkým hnutia Solidarita. Tesne po demokratickom prevrate v roku 1989 sa práve ono stalo jednou z najkontroverznejších otázok, ktoré rozdeľovali verejnosť. Hoci debata o dekomunizácii výrazne rezonovala politickou a spoločenskou scénou, faktická realizácia mechanizmov tranzitnej spravodlivosti bola v prvých rokoch odsunutá v dôsledku nastolenia „politiky hrubej čiary“ za minulosťou.

Proces s generálom Wojciechom Jaruzelskim, autorom stanného práva, bol od počiatku poznačený politizáciou a rôznymi morálnymi dilemami – jeho hlavnou obhajobou bola totiž snaha odvrátiť hroziacu sovietsku inváziu. Pôvodné stíhanie bolo v roku 1996 ukončené kvôli Jaruzelskeho zdravotným problémom. Rozhodnutie poľského Sejmu zbavujúce generála povinnosti čeliť zodpovednosti za represie aktivistov v 80. rokoch malo krajine pomôcť pohnúť sa v demokratizácii dopredu. V roku 2008, v rámci iniciatívy bratov Kaczynských otvoril debatu o minulosti, došlo k obnoveniu stíhania, tentoraz za nastolenie zákona o stannom práve. Generál a niekoľko ďalších komunistických pohlavárov boli obžalovaní z organizovania zločinov vojenskej povahy, obmedzovania slobody prejavu a iných zločinov v súvislosti so stanným právom.

Súčasný rozhodnutie Ústavného súdu zjednoduší reštitučné procesy obetí zákona, politických väzňov a ich rodín.

Zdroje

- Poland court rules 1981 martial law declaration unconstitutional. Jurist, 17. 3.2011, <http://jurist.org/paperchase/2011/03/poland-court-rules-1981-martial-law-declaration-unconstitutional.php>.

Obvinění súdánských rebelů potvrzena Lubomír Majerčík

Súdán není u Mezinárodního trestního soudu (MTS) reprezentován pouze prezidentem Al Bašírem, aktuálně obviněným z válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a genocidy. Před MTS byli postaveni také představitelé druhé strany - rebelové Abdallah Banda Abakaer Nourain (Banda) a Saleh Mohammed Jerbo Jamus (Jerbo). Ti se vydali soudu v červnu minulého roku dobrovolně. K takovému kroku je mohlo přimět také rozhodnutí z dubna 2010, kdy přípravný senát MTS odmítnul potvrdit obvinění vznesená vůči jinému rebelovi – Abu Gardovi. Ten byl následně propuštěn na svobodu. Jak Abu Garda, tak Banda i Jerbo se měli dopustit válečných zločinů při útoku na základnu Haskanita mírové mise Africké unie (násilné činy proti životu, vedení útoku proti personálu mírových operací, plenění).

U Abu Gardy bylo vyšetřování zastaveno, neboť příslušný senát nenašel dostatečné důkazy nasvědčující tomu, že se podezřelý na zmíněném útoku podílel. Nicméně letos už přípravný senát podezření vůči dvěma rebelům posvětil, čímž se případ přesouvá do fáze hlavního líčení. Příznačné pro celou záležitost je, že zatímco první hlavní líčení týkající se Súdánu bude zahájeno vůči protivládním rebelům ve věci útoku trvajícím jeden den, jemuž za obětí padlo 12 osob, Al Bašír a další, vůči nimž jsou vznesena daleko závažnější obvinění vyplývající z dlouhodobé kampaně v Dárfúru, zůstávají nadále na svobodě.

Wojciech Jaruzelski a Fidel Castro, foto: www.walidkowskii.com

IIPS MU vydal knihu *Hospodářsko-politické důsledky průzkumu vesmíru*

Vesmírná politika je ve světě ustáleným vědeckým oborem. Pokrývá mezinárodní kosmické právo, politologii, sociologii, techniku a technologie a v neposlední řadě i historii. Ekonomický obsah vesmírné politiky se donedávna omezoval na pouhé kalkulace a jako takový nebyl její výraznou součástí. Ekonomické myšlení i praktická hospodářská politika tuto oblast úspěšně opomíjí řadu let. Ekonomické aspekty vesmírné politiky jsou tak pouhými střípky. Tyto střípky obohacené o hlubší analýzu prezentuje tato publikace.

Knihu lze objednat na www.iips.cz.

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Lautsi proti Taliansku: Křižiacka výprava ukončená.

Monika Mareková

Prípad *Lautsi proti Taliansku*,¹ o ktorom sme v Bulletinu priebežne informovali,² sa dočkal svojho konca. Európskemu súdu pre ľudské práva (ESLP) sa na záver šťastne podarilo vyviaznuť z prekérnej situácie, nepochybne však utržil pár jaziev na svojej súdnej povesti, o ktorých budúcnosť ukáže, ako veľmi budú bolestné.

Prípad siaha do rokov 2000 – 2001, kedy deti pani Lautsi vo veku 11 a 13 rokov navštevovali štátnu školu v Abano Terme v Taliansku. Vo všetkých triedach tejto školy boli vyvesené na stenách kríže. Podľa názoru pani Lautsi kríže na stenách štátnych škôl odporovali princípu sekularizmu, v ktorom chcela vychovávať svoje deti. Po zamietnutí sťažností a žalobách na národnej úrovni sa pani Lautsi obrátila k ESLP. Súd 3. novembra 2009 v sedemčlennej komore jednohlasne rozhodol,³ že symbol kríža visiacy na stenách tried talianskych štátnych škôl je porušením práva na vzdelanie (čl. 2 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd; ďalej len „Dohovor“) v spojení so slobodou náboženského vyznania (čl. 9 Dohovoru).⁴ Rozhodnutie vyvolalo búrlivé reakcie členských štátov Rady Európy i nevládných organizácií. Talianska vláda vyhlásila, že rozhodnutie nebude rešpektovať a požiadala o postúpenie prípadu k veľkej komore ESLP.

Zdá sa, že tlak verejného rozhorčenia a pozornosť médií mali na Súd pri ďalšom rozhodovaní silný vplyv. ESLP totiž s postúpením k veľkej komore v predchádzajúcich prípadoch súhlasil väčšinou iba v sporných rozhodnutiach, kto-

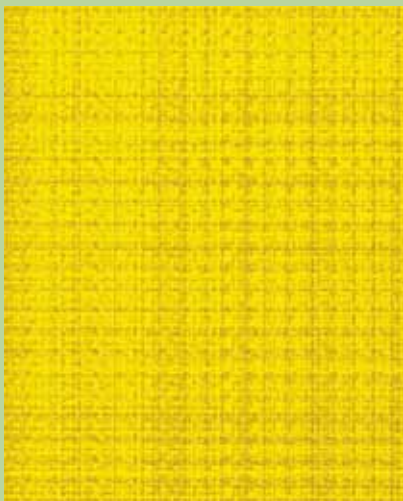
rých pomer hlasov v komore bol na rozhraní. Aj keď bol prípad *Lautsi* rozhodnutý jednomyselne, Súd otázku krížov na stenách verejných škôl uznal za závažný problém obecného významu a vec postúpil veľkej komore.

Do prípadu intervenovalo nevídané množstvo tretích strán: 33 poslancov Európskeho parlamentu, 9 nevládných organizácií a 10 vlád štátov Rady Európy zastupovaných prof. Josephom Weilerom, pričom práve jeho argumentmi je presiaknuté konečné rozhodnutie veľkej komory. Ťaženie tejto křižiackej výpravy pred ESLP bolo úspešné.

V priebehu šiestnástich mesiacov dokázal Súd zmeniť svoje pôvodné jednohlasné stanovisko a prijať opačný názor v pomere 15:2. V rozhodnutí veľkej komory z 18. marca 2011 Súd zhodnotil, že krucifix je nepochybne náboženský symbol, ale neexistuje žiaden objektívny dôkaz o tom, že by jeho prítomnosť na stenách škôl mohla mať vplyv na žiakov. Subjektívny pocit pani Lautsi, že kríže na stenách škôl jej bránili vo výchove detí podľa jej svetozázoru, nie je dostatočný na to, aby Súd uznal porušenie práva na vzdelanie.

V odôvodnení Súd zamietol argumentáciu talianskej vlády, podľa ktorej kríže na stenách verejných škôl sú dôležitou tradíciou, pretože hoci členské štáty majú priestor na uváženie (*margin of appreciation*), či určitú tradíciu budú udržiavať alebo nie, odkaz na ňu ich neoslobodzuje od dodržiavania Dohovoru a jeho protokolov. ESLP však prítomnosť krížov na stenách talianskych verejných škôl odôvodnil inak. Do hlavnej úlohy obsadil spomínaný priestor na uváženie, ale v úplne inej oblasti, a to v úprave postavenia náboženstva a školského vyučovania.

Call for Papers: Ochrana sociálnych, ekonomických a kultúrnych práv

Centrum pro lidská práva a demokratizaci IIPS MU připravuje odborný seminář na téma „Ochrana sociálních, ekonomických a kulturních práv ústavními soudy“. Seminář se bude konat 21. dubna 2011 na půdě Právnické fakulty MU v Brně.

Jestli se rozhodnete prezentovat vlastní příspěvek na níže uvedená témata, zašlete prosím krátkou anotaci na e-mailovou adresu lidskaprava@iips.cz do **14. dubna 2011**. Příspěvky by měly mít délku cca. 15 minut.

Návrhy preferovaných témat najdete na webu www.iips.cz. Nebráníme se přirozeně ani konkrétním případovým studiím či příspěvkům na další příbuzná témata. V případě jakéhokoli dotazu se rovněž prosím obraťte na výše uvedenou e-mailovou adresu.

Všelé pozvání platí i pro případ, že se rozhodnete konference zúčastnit i bez vlastního příspěvku.

Podľa ESLP štáty disponujú priestorom na uváženie v ich snahe zladit' školské vyučovanie s právom rodičov na výchovu detí v ich vlastnom náboženskom a filozofickom presvedčení. Súd teda musí rešpektovať rozhodnutie štátov v tejto oblasti, vrátane postavenia náboženstva, pokiaľ tým nedochádza k jeho vstěpovaniu (*indoctrination*). Prítomnosť krízov na stenách verejných škôl teda spadá do priestoru na uváženie štátov. Jedným z dôvodov je aj neexistujúci konsenzus medzi európskymi štátmi.

Súd sa však ubezpečil, či kríže v talianskych školách naozaj nie sú žiadnou formou vstěpovania náboženstva. Krucifixy na stenách škôl odkazujú na talianske väčšinové náboženstvo, ale Súd ich uznal iba za pasívne symboly, ktoré nemajú vplyv na žiakov v porovnaní s výchovnými prednáškami alebo zapájaním žiakov do náboženských aktivít. Prítomnosť krízov nebola sprevádzaná s povinným vyučovaním kresťanského náboženstva, a tým nedochádzalo k jeho vstěpovaniu. Talianska vláda otvorila školské prostredie aj ostatným náboženstvám, žiaci môžu nosiť ich symboly, slávia sa ich sviatky, môžu navštevovať hodiny výchovy menšinových náboženstiev. Nič nenaznačuje, že by študenti vyznávajúci menšinové náboženstvo boli znevýhodňovaní. Talianske úrady teda v prípade povinného zobrazovania krízov v triedach verejných škôl konali v rámci priestoru na uváženie a nedošlo k porušeniu práva na vzdelanie a ani práva na slobodu náboženského vyznania, ktoré boli skúmané spoločne.

Rozsudok opäť vyvoláva rozporuplné pocity, i keď tento krát nie tak medzi vládami štátov a nevládnymi organizáciami, ale medzi odbornou verejnosťou. Mimo záväzného rozhodnutia stoja za prieskum súhlasné stanoviská sudcov Bonella a Rozakis a sudkyne Power a nesúhlasné stanovisko sudcu Maliverni, ku ktorému sa pripojila sudkyňa Kalaydjieva.

Kritika, ktorá sa znaša na ESLP ohľadom rozsudku samotného, obsahuje výčitky, že sa Súd vyhol otázke prítomnosti náboženstva vo verejnej sfére a problematiku obmedzil iba na úzko vymedzené kríže na stenách talianskych škôl.⁵ Odôvodnenie rozsudku je taktiež považované za príliš krátke a nedostatočné, pričom sa v ňom Súd skrýva za zástenu priestoru k uváženiu (v rozsudku je priestor na uváženie spomenutý celkovo 27 krát!). Za veľmi lakonický je považovaný postoj Súdu v argumentácii, že v otázke neexistuje konsenzus na európskej úrovni, a preto nespadá do rozhodovania Súdu a je ponechaná v priestore na uváženie. Spochybnenie si tiež zaslúžilo tvrdenie, že kríž je len „pasívny symbol“, keďže niečo ako „aktívny symbol“ neexistuje, ale symbol je vo svojej pasívnosti vždy nositeľom určitej hodnoty, niečo vyjadruje a tým ovplyvňuje jeho pozorovateľa.

Na druhej strane rozhodnutie uvítali nielen štáty, ale aj odborná verejnosť. Súd sa podľa Zdenka Kühna odklonil od vypätého sekularizmu a uvedomil si, že náboženská neutralita s ním nemôže byť stotožňovaná.⁶ Tým by bol ateizmus nadradený nad všetky ostatné filozofie. I ten je totiž iba jeden zo svetonáborov akým je kresťanstvo, židovstvo, či islam. Vychádzajúc z odlišného stanoviska sudkyne Power je teda lepšie pripustiť pluralitu názorov ako prefe-

rovať iba jeden z nich, čo by nastalo v prípade sekularizmu, pretože by bol štátom preferovaný ateizmus.

Tak či onak, či už považujeme toto konkrétne rozhodnutie a jeho odôvodnenie za kvalitné a dostatočné, veľký výkričník sa vztyčuje nad tým, že Súd v priebehu roka a niekoľkých mesiacov zmenil svoj názor o 180 stupňov a z absolútnej väčšiny sa stala pod tlakom členských štátov a pozornosti médií rozdrvená menšina. Nebudem rozvádzať politický tlak na Súd a možné obavy o stratu jeho kredibility v očiach niektorých členských štátov, pre ktoré sa stal Súd po komorovom rozhodnutí Lautsi verejným nepriateľom. Je však pomerne jasne rozpoznateľné, že sa ESLP týmto rozhodnutím snažil vykorčuľovať z ťaživej situácie, do ktorej sa dostal po rozhodnutí komory. Možno po tomto klepnutí po prstoch si dá Súd v budúcnosti väčší pozor na citlivosť problematiky, celkový kontext a možné dôsledky svojho rozhodnutia už pri rozhodovaní v komore. Každopádne, pri súčasnej vypätej situácii v Európe problematika náboženstva a sekularizmu vo verejných sférach na seba určite nenechá dlho čakať a Súd sa s ňou bude musieť znovu popasovať. Uvidíme, s akou opatrnosťou k nej po tejto skúsenosti bude pristupovať.

Poznámky

- 1) *Lautsi a iní proti Taliansku*, Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 18. marca 2011, sťažnosť č. 30814/06.
- 2) Pozri Bulletin Centra pro lidská práva a demokratizaci, roč. I., č. 1, str. 7, prosinec 2009, <http://www.iips.cz/data/files/Centrum%20LP/bulletin%20LP/Vol.%20I/bulletin-LP1.pdf>; Bulletin Centra pro lidská práva a demokratizaci, roč. II., č. 2, str. 8, únor 2010, <http://www.iips.cz/data/files/Centrum%20LP/bulletin%20LP/bulletin%20C4%8D.%203/bulletin-LP3.pdf>; Bulletin Centra pro lidská práva a demokratizaci, roč. II., č. 7/8, str. 11, červen/srpen 2010, <http://www.iips.cz/data/files/Centrum%20LP/bulletin%20LP/Vol.%20II/bulletin-LP-II-7,8.pdf>.
- 3) *Lautsi proti Taliansku*, Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 3. novembra 2009, sťažnosť č. 30814/06.
- 4) Podľa Bulletin Centra pro lidská práva a demokratizaci, roč. I., č. 1, str. 7, prosinec 2009, <http://www.iips.cz/data/files/Centrum%20LP/bulletin%20LP/Vol.%20I/bulletin-LP1.pdf>.
- 5) Podľa Zucca, Lorenzo. 2011. A Comment on Lautsi. *EJIL: Talk!*, *Blog of the European Journal of International Law*. 19. marec 2011, <http://www.ejiltalk.org/a-comment-on-lautsi/>.
- 6) Podľa Kühn, Zdeněk. 2011. Krucifixy v evropských veřejných školách. *Jiné právo*. 19. marec 2011, <http://jinepravo.blogspot.com/2011/03/krucifixy-v-evropskych-verejnych.html>.

Zdroje

- *Lautsi a iní proti Taliansku*, Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 18. marca 2011, sťažnosť č. 30814/06.
- Kühn, Zdeněk. 2011. Krucifixy v evropských veřejných školách. *Jiné právo*. 19. marec 2011, <http://jinepravo.blogspot.com/2011/03/krucifixy-v-evropskych-verejnych.html>.
- Zucca, Lorenzo. 2011. A Comment on Lautsi. *EJIL: Talk!*, *Blog of the European Journal of International Law*. 19. marec 2011, <http://www.ejiltalk.org/a-comment-on-lautsi/>.

Za rovnost se platí

Soudní dvůr EU k diskriminaci v pojištění

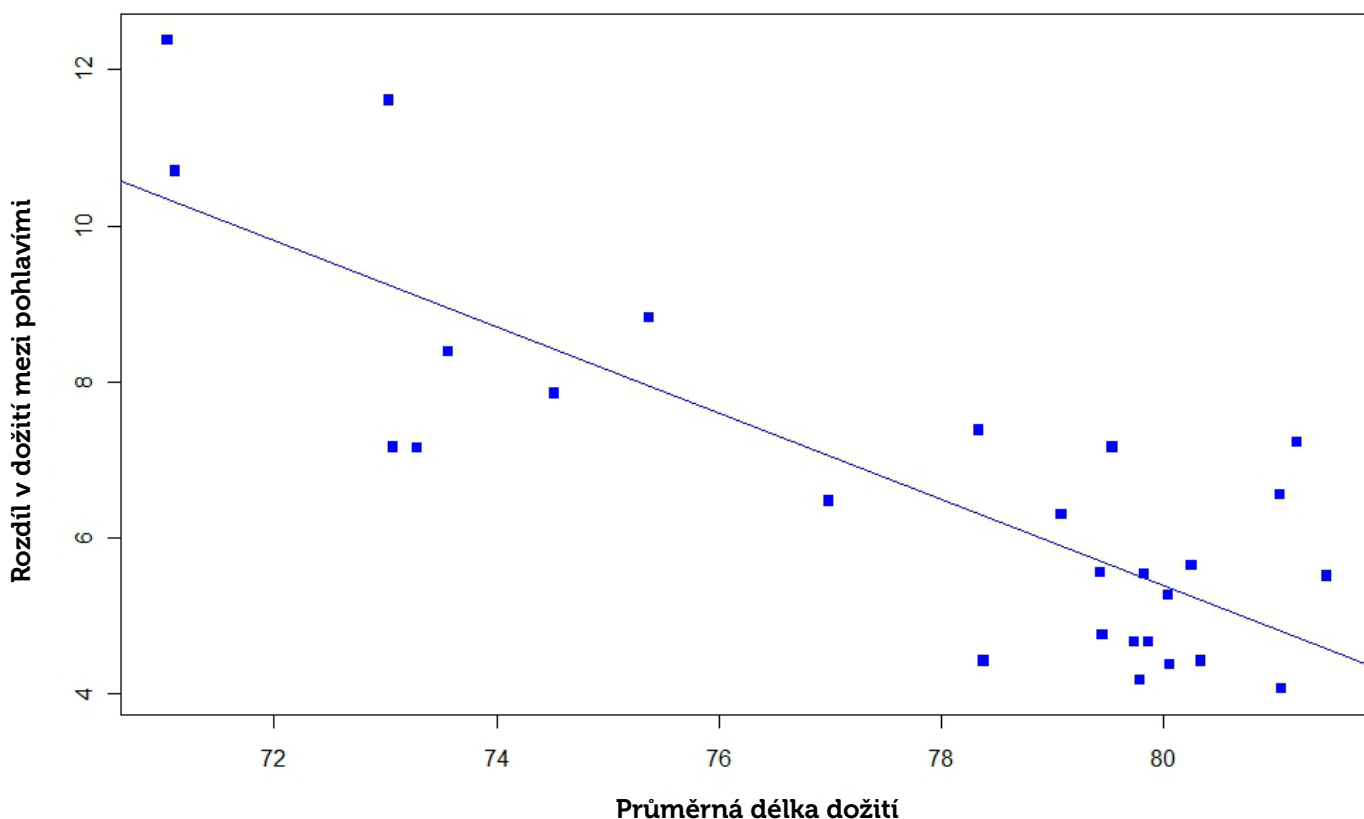
Hubert Smekal

Nestává se často, aby Soudní dvůr EU proniknul na přední stránky českého tisku a věnovaly se mu četné komentáře. Rozsudek v případě *Test-Achats*¹ to sice dokázal, ale většina názorů tuzemských novinářů by asi na tablu slávy lucemburského soudu neskončila. Soudní dvůr v případě reagoval na předběžnou otázku, zda stanovení výše pojistného na základě pohlaví je v souladu se zásadou rovného zacházení s muži a ženami. Odpověď zněla - ne. Snad bez výjimky se z médií objevovala slova o iracionálním sociálním inženýrství, kterým jde Evropská unie proti přírodě. Každý přece ví, že ženy žijí déle než muži či méně bourají, tak jak může Soudní dvůr požadovat placení stejné výše havarijního nebo životního pojistného bez ohledu na pohlaví? Do žurnalistických komentářů se vloudila spousta chyb a nepřesností, bohužel mnohem větší kritika než do českých redakcí musí směřovat do Lucemburku. Proti stanovisku generální advokátky Julianne Kokott jsem měl výhrady,² ale s odůvodněním byla výzva polemizovat. Soudní dvůr k žádné polemice nedává prostor – s žádným odůvodněním, týkajícím se diskriminace na základě pohlaví, se totiž neobtěžuje. Soudní dvůr se rozboru diskriminace, jemuž AG Kokott věnovala většinu stanoviska, zcela vyhnul a suše konstatoval, že: „Takové ustanovení, které dotýčným členským státům umožňu-

je ponechat bez časového omezení v platnosti výjimku z pravidla stejné výše pojistného a stejného pojistného plnění pro obě pohlaví, je v rozporu s uskutečňováním cíle rovného zacházení s muži a ženami, jež sleduje směrnice 2004/113, a neslučitelné s články 21 a 23 Listiny.“ (bod 32 rozsudku). Směrnice 2004/113/ES, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování, je ovšem obecného rázu, státy zavedly možnost průměrných rozdílů v konkrétním případě – ve výši pojistného a pojistného plnění – zřejmě z nějakého důvodu, a tím je právě význam pohlaví, hrající často roli určujícího faktoru při hodnocení pojistného rizika. Nicméně státy mohly rozdílné zacházení zavést jen jako výjimku z pravidla za splnění určitých podmínek a po pěti letech ji přezkoumat. Soudní dvůr přesto v odpovědi na belgickou předběžnou otázku článek 5 odst. 2 směrnice prohlásil za neplatný od 21. prosince 2012 z toho důvodu, že představuje odchylku od stanoveného cíle. V důsledku rozhodnutí lze očekávat zvýšení ceny pojištění pro ženy tak, aby se hladina dostala na stejnou úroveň s muži.

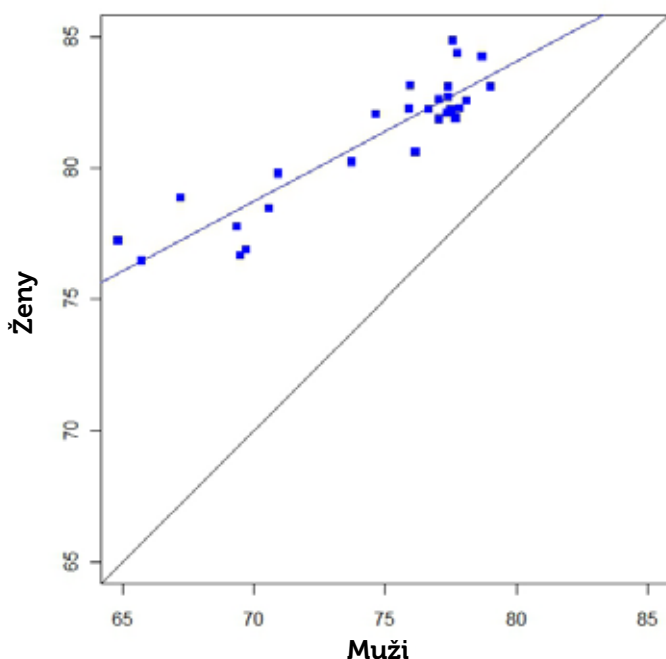
Jak jsem již uvedl, reakce médií byla jednoznačná – ženy žijí déle, proč by měly platit stejnou výši pojistného.³ Jako tradičně se nám tu ale plete kauzalita s korelací. V současné vědě podle všeho nepanuje shoda, co způsobuje vyšší dožití žen – jsou to biologické faktory nebo faktory sociální? Tedy je to právě pohlaví, nebo spíše způsob života tradičně s pohlavím spoje-

Čím více let, tím menší rozdíl

ny, který ale na rozdíl od pohlaví podléhá mnohem dynamičtějších změnám? Pro lepší ilustraci problému použiji klasický Dismanův příklad – v oblastech, kde se vyskytují čápi, se rodí více dětí. Korelace je jasná (jako v případě žen a věku dožití), ale kauzalita? Nosí čápi děti? Nebo spíš žijí ve venkovských oblastech, se kterými byla spojena i vyšší porodnost? Dále svépomocně přikládám dva korelační grafy ukazující, že rozdíl v dožití mezi pohlavími není neměnný, ale se vzrůstajícím průměrným dožitím tento rozdíl klesá, tendence je docela jasně zřetelná, o čemž svědčí i masivní korelační koeficienty. Jak jsem avizoval, podrobnější rozbor je k nalezení na blogu *Politica Mundi*. Na závěr alespoň ctěným čtenářům nabídnu otázku k zapřemýšlení – je žádoucí, aby právní úprava diktovala soukromým subjektům, jaké ceny účtovat, nebo je vhodnější ponechat zvažování rizika na podnikateli samotném?

Očekávané dožití

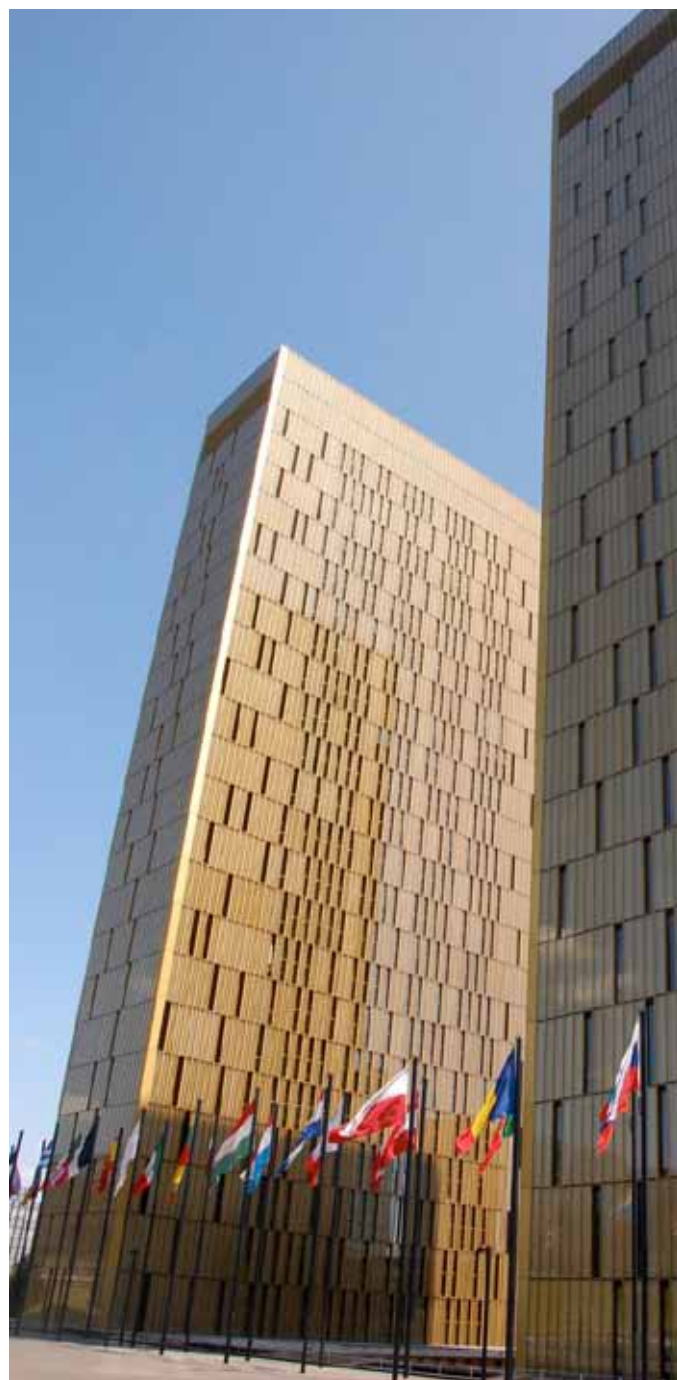

Vysvětlení ke korelačním grafům

Jen pro názornost ukazují dva korelační grafy, které zachycují v podstatě to samé – že ženy žijí déle, ale čím déle obě pohlaví žijí, tím se rozdíl v dožití mezi pohlavími snižuje. Graf s popiskem „očekávané dožití“ (osa x očekávané průměrné dožití mužů, osa y žen) jsem opatřil 45stupňovou linií, která ukazuje, že všechny země (co bod, to země) se nacházejí nad touto linií, tedy ve všech 27 zemích EU se očekává, že ženy dožijí déle. Nicméně regresní linie se k 45stupňové lince přibližuje, v zemích s vysokým dožitím je tedy rozdíl menší.

Poznámky

- 1) Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ve věci C-236/09 Association belge des Consommateurs Test-Achats ASBL, Yann van Vugt, Charles Basselier proti Conseil des ministres, 1. března 2011.
- 2) SMEKAL, Hubert (2011). Dámy, chcete platit vyšší pojistné? Ano, Ano, ANO! 14. února 2011, blog *Politica Mundi*, <http://politicamundi.blogspot.com/2011/02/damy-chcete-platit-vyssi-pojistne-ano.html>.

Vlajka Bulharska, foto: www.deviantart.com

3) Životní pojištění se objevovalo jako argument asi nejčastěji, zmíněný zrušený článek 5 odst. 2 směrnice se však vztahuje i na další typy soukromého pojištění.

Zdroje

- Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ve věci C-236/09 Association belge des Consommateurs Test-Achats ASBL, Yann van Vugt, Charles Basselier proti Conseil des ministres, 1. března 2011.
- SMEKAL, Hubert (2011). Dámy, chcete platit vyšší pojistné? Ano, Ano, ANO! 14. února 2011, blog *Politica Mundi*, <http://politicamundi.blogspot.com/2011/02/damy-chcete-platit-vyssi-pojistne-ano.html>.
- Stanovisko generální advokátky Julianne Kokott ve věci C-236/09 Association Belge des Consommateurs Test-Achats ASBL a další, 30. září 2010.

Evropské občanství, kam kráčíš?

Helena Bončková

Je otázkou, zda institut evropského občanství časem skutečně vytvoří evropský „demos“, tj. zda se občané Unie budou jednou prezentovat jako evropští občané nikoliv proto, že jim to umožňuje legální definice a zároveň z toho plyne několik výhod,¹ nýbrž proto, že se jimi skutečně cítí být. Soudní dvůr má očividně za to, že klíčem k úspěchu jsou ony výhody, který uvedený institut skýtá, a proto je svou judikaturou významně dovtváří, navíc zcela nad rámec psaného práva EU. Učinil tak v jednom ze svých březnových rozhodnutí ve věci *Zambrano*.²

Případ se týkal Genarda Ruize Zambrany a jeho manželky, kteří jsou oba kolumbijskými státními příslušníky a v Belgii požádali o azyl z důvodu občanské války v Kolumbii. Belgické orgány jim odmítly přiznat statut uprchlíků a přikázaly jim opustit belgické území. V době, kdy manželský pár pobýval v Belgii v očekávání rozhodnutí o svých žádostech, paní Zambrano porodila dvě děti, které nabyly belgické státní občanství. Přestože Genard Zambrano nebyl držitelem pracovního povolení, našel si práci a díky tomuto zaměstnání měl v době narození prvního dítěte dostatečné prostředky k jeho výživě a platil pojistné na sociální zabezpečení. Poté však svou práci ztratil a stal se několikrát nezaměstnaným, což jej vedlo k podání žádostí o podporu v nezaměstnanosti. Tyto žádosti však byly belgickými orgány pro nesplnění podmínek k udělení podpory zamítnuty. Manželé mimoto podali, coby příbuzní v přímé vzestupné linii belgických státních příslušníků, žádost o usazení v Belgii. Belgické orgány však výše uvedenou žádost zamítly s odůvodněním, že manželé úmyslně nepodnikli kroky u kolumbijských orgánů k uznání kolumbijského občanství svých dětí, a to s cílem legalizace vlastního pobytu v Belgii. Genard Zambrano uvedené rozhodnutí soudně napadl s tím, že bylo porušeno ustanovení směrnice 2004/38/ES,³ jakož i čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, který garantuje právo na rodinný život. Tribunal du travail de Bruxelles se přitom obrátil na Soudní dvůr s předběžnou otázkou, zda Genard Zambrano může na základě práva EU pobývat a pracovat v Belgii.

Na začátku je třeba uvést, co stanoví právo EU. Směrnice 2004/38/ES se podle svého čl. 3 odst. 1 „vztahuje na všechny občany Unie, kteří se stěhují do jiného členského státu, než jehož jsou státními příslušníky, nebo v takovém členském státě pobývají, a na jejich rodinné příslušníky (...), kteří je doprovázejí nebo následují.“ Soudní dvůr se sáhodlouze nerozepisoval a své odůvodnění vměstnal do skromných desíti odstavců. Ačkoliv na začátku předeslal, že z čl. 3 odst. 1 směrnice 2004/38/ES vyplývá, že se daná směrnice na uvedený případ neuplatní, neboť se nejedná o situaci, kdy se občané Unie (tj. děti manželů Zambrano s belgickou státní příslušností) stěhují do jiného členského státu nebo v něm pobývají; tato skutečnost mu však ani v nejmenším nebránila ve věci rozhodnout ve prospěch Genarda Zambrana. Soudní dvůr své závěry opřel o čl. 20 SFEU, přičemž zopakoval, že „status občana Unie je předurčen být zá-

kladním statusem státních příslušníků členských států“ (body 39-41). Za těchto podmínek pak podle Soudního dvora čl. 20 SFEU brání takovým „vnitrostátním opatřením, jejichž účinkem je to, že občané Unie jsou připraveni o možnost skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z jejich postavení občanů Unie“ (bod 42). Soudní dvůr dospěl k závěru, že „odepření práva na pobyt osobě, která je státním příslušníkem třetího státu, v členském státě, kde mají bydliště její děti nízkého věku, jež jsou státními příslušníky uvedeného členského státu a jež jsou odkázány výživou na uvedenou osobu, jakož i odmítnutí vydat této osobě pracovní povolení, přitom mají takový účinek.“ Soudní dvůr totiž shledal, že takové odepření práva na pobyt bude mít za následek to, že uvedené děti, které jsou občany Unie, budou nuceny opustit území Unie, aby doprovázely své rodiče (body 43 a 44).

Samotné rozhodnutí Soudního dvora není nikterak překvapivé, neboť důsledně sleduje jeho předcházející judikaturu.⁴ Soudní dvůr tak poměrně úspěšně rozšiřuje práva, jež se jinak pojí se statusem občana Unie, na státní příslušníky třetích států. Je však otázkou, zda právě taková rozhodnutí přispějí k tomu, že se občané Unie budou se svým statusem vnitřně ztotožňovat, tedy zda dají vznik evropskému „dému“.⁵

Poznámky

- 1) Čl. 20 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) přiznává každé osobě, která má státní příslušnost členského státu, status občana Unie. Občané Unie mají práva a povinnosti stanovené smlouvami, mj. právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.
- 2) Rozsudek Soudního dvora ze dne 8. března 2011, *Gerardo Ruiz Zambrano v. Office national de l'emploi*. C-34/09, Sb. rozh. 2011.
- 3) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (...).
- 4) Srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 17. září 2002, *Baumbast v. Secretary of State for the Home Department*, C-413/99, Sb. rozh. 2002, s. I-7091.
- 5) Srov. Weiler, J. H. H. *The Reformation of European Constitutionalism. Journal of Common Market Studies*. 1997, Vol. 35, No. 1, s. 112 a násl.

Bulletin přímo na mail

Pokud si přejete pravidelně dostávat bulletin Centra pro lidská práva a demokratizaci na mail, napište na adresu lidskaprava@iips.cz.

V předmětu zprávy prosím uveďte „Bulletin“.

Centrum pro lidská práva na Facebooku

Připojte se k facebookové skupině Centra pro lidská práva a demokratizaci a zapojte se do debat o lidských právech nejen v České republice.

Recenze

The Conscience of Europe: 50 years of the European Court of Human Rights

Lenka Lakotová

Council of Europe 2010. *The Conscience of Europe: 50 years of the European Court of Human Rights*. Third Millennium Publishing: London. ISBN 978-1-906507-45-9, 224 strán, cena: £37.00.

Kniha pod názvom *Svedomie Európy: 50 rokov Európskeho súdu pre ľudské práva* oficiálne vyšla v januári tohto roku pri príležitosti 50. výročia súdu v roku 2009 a 60. výročia Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v roku 2010. Táto publikácia nie je čítaním na bežný deň, na druhú stranu obohatí domácu knižnicu ako vzácny kúsok mapujúci históriu i súčasnosť Európskeho súdu pre ľudské práva. V bohato ilustrovanej knihe je možné nájsť popri odbornom texte rôzny obrazový materiál: historické momentky významných osobností, fotografie regálov po stropných prípadoch, budovu súdu zachytenú v každom ročnom období, ale i vtipné karikatúry a ďalšie iné. Táto rozmanitosť predznamenáva, že publikácia sa dotýka všetkých oblastí fungovania súdu a orgánov, ktoré mu predchádzali, a približuje inštitúciu verejnosti lákavým a súčasne odborným spôsobom.

Obsahovo sa kniha člení na niekoľko častí: história súdu, súd v súčasnosti, významné osobnosti, budovy inštitúcie, úspechy a výhľad do budúcnosti. Okrem osobných výpovedí sudcov, predstavenia niektorých významných prípadov, podrobného popisu organizácie súdu a procedúr, prehľadných tabuliek a grafov, či zhodnotenia role súdu v konfliktných a post-konfliktných situáciách, je možné objaviť i úsmev vyvolávajúce dokumenty, akým je napríklad list nemenovaného sudcu prezidentovi z roku 1983, v ktorom vyjadruje pohoršenie nad spôsobom oblečenia právnych zástupcov sťažovateľov. Toto všetko je však len demonštratívna ukážka toho, čo všetko je možné v publikácii nájsť.

Túto knihu odporúčam ľuďom, ktorí sa chcú dozvedieť zákulisné informácie o fungovaní EŠLP, alebo si chcú pripomenúť, ako sa ochrana ľudských práv v rámci Európy vyvinula do dnešnej podoby, pretože ako píše v úvode súčasný prezident EŠLP Jean-Paul Costa, „one of the purposes of this book is remembrance“.

Informácie

- Ďalšie informácie [zde](#).
- Ukážky z knihy [zde](#).

Recenzenti mohou brousit pera

Hubert Smekal

O prípade Josepha H. H. Weilera, šéfredaktora uznávaného časopisu *European Journal of International Law*, ktorý uverejnil kritickú recenziu na odbornú knihu, sme vás obsáhle informovali v loňskom červnovom čísle. Začátkem března letošního roku pařížský soud rozhodl ve prospěch svobody projevu a akademické svobody, tudíž recenzenti nemusí ani nadále zvažovat výraznou autocenzuru z obav před nařčením z nactiutrhaní. Případ se zcela otočil proti stěžovatelce Karin Calvo-Goller, jež má Weilerovi zaplatit jako náhradu za utrpenou škodu částku ve výši 8 tisíc euro. Zda využije odvolání, to se teprve ukáže.

Zdroje

- WEILER, Joseph H. H. (2011). In the Dock, in Paris – The Judgment. *EJIL: Talk!*, 4. března 2011, <http://www.ejiltalk.org/in-the-dock-in-paris-%E2%80%93-the-judgment-by-joseph-weiler-2/>.

Joseph H. H. Weiler, foto: www.ethicalforum.it

3) Mezinárodní politika a lidská práva

Soumrak evropského multikulturalismu?

Petr Příbyla

V únoru tohoto roku byla v evropských metropolích oficiálně prohlášena za mrtvou myšlenka státní politiky multikulturalismu. Projev o „absolutním selhání“ prvně vyšel z úst německé kancléřky Angely Merkelové a přitakání hlavních evropských státníků na sebe nenechalo dlouho čekat. Společný chór doplnil jak francouzský prezident Nikolas Sarkozy slovy o „neúspěchu“, tak britský premiér David Cameron vyjádřením o „katastrofálních následcích“.

Prohlášení Angely Merkelové přišlo nedlouho poté, co byla v Německu vydána kniha *Germany Abolishes Itself*, jež rozvířila už tak živou debatu o stavu německé integrační politiky. Thil Sarrazin, dlouholetý politik SPD a člen představenstva Bundesbanky, se trefil do černého. Německá společnost v Sarrazinových očích čelí celkovému úpadku, hloupenutí, všeobecné degeneraci a ve výsledku tak vyklízí prostor přistěhovalcům, obzvláště pak muslimským menšinám. Státní politika, která přijímala Kurdy, Turky a Araby na pracovní trh, se údajně obrací vůči samotnému většinovému obyvatelstvu – zatímco úroveň porodnosti se dlouho pohybovala pod úrovní reprodukce obyvatelstva (jako ve většině zemí starého kontinentu), nyní dle Sarrazina dochází k rapidnímu směřování repro-

dukční křivky směrem vzhůru. To celé zásluhou „méně inteligentních cizinců“, kteří mají mnohem větší porodnost, a kteří postupně nahrazují populační úpadek německého obyvatelstva. Sarrazinova kniha si vysloužila silnou kritiku a prodalo se již více než milion výtisků.

Kritika integrační politiky a obviňování z její „neschopnosti“ je obdobná i v ostatních západoevropských zemích, a to i přes odlišné přístupy k multikulturalismu v posledních dekáдах. V případě Německa se vlády po druhé světové válce snažily kompenzovat akutní nedostatek pracovní síly rekrutováním pracovníků z Itálie, Španělska, Řecka a Turecka. Naprostá většina těchto pracovníků však nepřišla jako imigranti, natož jako potenciální občané, ale v pozici tzv. *Gastarbeiter*, neboli hostujících pracovníků, u nichž se předpokládá návrat do původní vlasti, jakmile je německá ekonomika již nebude potřebovat. Čísla jsou dostatečně vypovídající. V současnosti přebývá v 80milionovém Německu 7 milionů cizinců, z nichž 4 miliony jsou muslimského původu a pouze necelých 500 tisíc z nich má německé občanství.

V případě Velké Británie se multikulturální politika naopak odebírala pluralističtější cestou založenou na podpoře lokálních skupin a menším tlaku na osvojení většinové kultury, což úzce souvisí s britskou koloniální zkušeností. Nedostatek pracovníků v poválečném období byl vyplněn převážně

Angela Dorothea Merkelová, foto: www.bundeskanzlerin.de

imigranty z Indie a od roku 1962 mohli přistěhovalci z Commonwealthu pobývat na území Velké Británie bez jakýchkoliv restrikcí. Zpřísnění imigrační politiky v 80. letech však vyústilo v oficiální rozlišení občanství dvojího typu, tj. občanství „čistě“ britské a občanství s kořeny v zámořských teritoriích. Přesto i tento druh multikulturalismu z pohledu Davida Camerona vyústil v katastrofální následky.

O bublající nespokojenosti a stoupající kritice vůči dosavadní politice multikulturalismu svědčí i vzrůstající počet a obliba nacionalistických a anti-imigračních politických stran v Evropě. Všechna tato uskupení mají jedno společné: dokáží zdatně mobilizovat jak pracující třídu a voliče socialistických stran, tak získávat podporu nacionálně laděných příznivců konzervativních stran. Jedná se například o Jean-Marie Le Penovu Národní Frontu ve Francii, britskou Národní Stranu, Vlaams Belang v Belgii, Svobodnou stranu Geerta Wilderse v Nizozemí a švýcarskou Lidovou stranu Christophera Blochera, která se zasadila mj. o „zrušení“ burek v zemi. Všechny tyto strany kladou důraz na proti-imigrační, proti-muslimskou politiku a zdůrazňování národní identity původních obyvatel evropských zemí. Ve výsledku tak radikalizují debatu o dalším osudu multikulturalismu v Evropě.

Je nutno říci, že David Cameron a Angela Merkelová přímo nezpochybnili fakt, že jejich společnost je multikulturní, multietnická a multirasová, jak je mnohdy interpretováno. Namísto toho kritizovali státní politiku, která se po dlouhá desetiletí pokoušela řídit kulturní diverzitu a asimilaci přistěhovalců. Zatímco britská imigrační politika byla do 60. let více než liberální, v Německu byl vztah k jiným než německým etnikům po dlouhou dobu vysoce netolerantní. Ač to žádný ze státníků neměl primárně v úmyslu, společně otevřeli prostor další debatě o povaze občanství a úloze národních kultur, jazyka a tradičních hodnot v evropských zemích ve 21. století. Jedná se o jakýsi nadstandard liberálního občanství nebo o jeho nezpochybnitelné tradiční jádro?

Zdroje

- Buchanan, P. C. 2011. Will Multiculturalism End Europe? Liberalism is the Ideology of Western Suicide. Euportal, <http://www.euportal.cz/Articles/7295-pat-buchanan-will-multiculturalism-end-europe-liberalism-is-the-ideology-of-western-suicide.aspx>.
- Qazi, W. 2011. Musing on the Death of Western Multiculturalism, Open Democracy, <http://www.opendemocracy.net/wajahat-qazi/musing-on-death-of-western-multiculturalism>.
- Laborde, C. 2011. Which “multiculturalism“ has failed, David Cameron?, Eurozine, <http://www.eurozine.com/articles/2011-02-21-laborde-en.html>.
- Malik, K. 2011. A Merkel Attack on Multiculturalism, Eurozine, <http://www.eurozine.com/articles/2011-02-21-malik-en.html>.
- Neuding, P. 2011, The Cultural Contradictions of Multiculturalism, Project Syndicate, <http://www.project-syndicate.org/commentary/neuding1/English>.
- Wright, O. – Taylor, J. 2011, Cameron: My War on Multiculturalism. The Independent, <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/cameron-my-war-on-multiculturalism-2205074.html>.

Represe v Bělorusku

Kristina Horňáčková

Nevládní organizace Human Rights Watch vydala v březnu 2011 zprávu o situaci v Bělorusku, ve které se zabývá obdobím po běloruských prezidentských volbách z 19. prosince 2010 (viz lednový Bulletin). Zpráva popisuje zvýšenou míru násilí oficiálních složek a neustálé porušování lidských práv v této zemi. Povolební období je charakteristické persekucemi opozičních představitelů, násilím na zadržených a utajenými procesy. V těch byly zadrženými, kterými jsou jak protestující, tak i náhodní přihlížející z povolebních protestů, udělovány tresty 10 až 15 dní úředního zadržení ve zkráceném řízení bez možnosti obhajoby.

Více než sto nevládních organizací zabývajících se ochranou lidských práv již urgovalo Radu pro lidská práva OSN, aby na situaci reagovala. Je požadováno především přijetí rezoluce o závažném porušování lidských práv v Bělorusku v období po prezidentských volbách, která by vyvinula tlak na stávající režim. Běloruská vláda nicméně pokračuje v politice represí vůči lidskoprávním aktivistům v zemi. V poslední době však začala mířit i do sousedských řad, kdy mezi vyhoštěné patří občané Ukrajiny a Ruska, tedy států, jež mají s Běloruskem bezvívazový styk. Posledním vyhoštěným ze země byl prominentní ruský právník Andrej Jurov, který stál v čele mezinárodní monitorovací skupiny, která mapovala situaci před a po prezidentských volbách.

Demonstrace v Minsku, foto: Sergei Grits/AP

Zdroje

- Belarus: End Massive Government Crackdown, 14. 3. 2011, <http://www.hrw.org/en/news/2011/03/14/belarus-end-massive-government-crackdown>.
- On the Arrest of Andrej Yurov in Belarus, 17. 3. 2011, <http://www.rightsinrussia.info/news/press-releases/onthe-arrest-of-andrey-yurov-in-belarus>.

Den Tibetu a „zlepšování“ práv Číňanů

Kristina Hornáčková

Od potlačení tibetského národního povstání čínskou armádou uběhlo již 52 let a podobně jako v předchozích letech byly i letos 10. března vyvěšovány tibetské vlajky jako symboly podpory nezávislosti Tibetu. Tibetský exilový vůdce Dalajláma ve svém projevu prohlásil, že je na čase najít jeho nástupce, o celkové situaci v samotném Tibetu však existují jen omezené zprávy.

Jeden z posledních incidentů, při němž bylo několik zahraničních novinářů napadeno příslušníky čínské státní policie, potvrzuje dlouhodobou snahu čínských úřadů omezit pronikání informací ven ze země. Ukazuje se, že se čínský přístup k médiím nezměnil a incident zřejmě nebude řádně prošetřen. Zahraniční novináři navíc o situaci v zemi pravidelně informují na základě pravidel z roku 2008, která výrazně omezují svobodu jejich práce v Tibetu. Nyní se zdá, že budou přijata ještě přísnější pravidla a že rozhovory s Číňany bude možné vést i na území samotné Číny jen s povolením úřadů.

Čína nadále porušuje lidská práva v zemi a to nejen v souvislosti s působením novinářů. Zpráva Human Rights Watch z ledna tohoto roku přináší rozbor současné situace Číňanů, kteří s rozvojem čínského hospodářství získávají silnější ekonomická a sociální práva, ale za cenu tvrdšího potlačení občanských a politických práv.

Vlajka Tibetu, foto: www.sftuk.org.

Zdroje

- China: Investigate Police Assaults Against Foreign Journalists, 2. 3. 2011, <http://www.hrw.org/en/news/2011/03/02/china-investigate-police-assaults-against-foreign-journalists>.
- Promises Unfulfilled, 11. 1. 2011, <http://www.hrw.org/en/reports/2011/01/11/promises-unfulfilled-0>.

Zasedání Rady bezpečnosti OSN, foto: Wklt.

Rezoluce Rady bezpečnosti OSN k Libyi

Kristina Hornáčková

Dne 17. března přijala Rada bezpečnosti OSN rezoluci č. 1973 schvalující použití ozbrojené síly k ochraně civilistů v Libyi před ozbrojenými složkami Muammara Kaddáfího. Schválena byla v poměru hlasů 10 : 0, pět zemí se zdrželo, konkrétně Čína, Rusko, Brazílie, Indie a Německo. Rezoluce odkazuje na kapitolu VII Charty OSN, která povoluje užití síly. Členské státy jsou tak oprávněny podniknout všechna nezbytná opatření k ochraně civilistů a civilních oblastí.

K přijetí této rezoluce vedla Rada bezpečnosti eskalace násilí a přímé ohrožení občanů Libye, dále pak výzva Ligy arabských států ohledně zavedení bezletové zóny. Samotná rezoluce navazuje na předchozí rezoluci č. 1970, kdy uvaluje další sankce a embargo na dodávky zbraní, zahrnuje však i vytvoření bezletové zóny, zakazující všechny lety kromě humanitárních. Liga arabských států byla vyzvána, aby se zapojila a spolupracovala s členskými státy OSN. Na základě této rezoluce pak ještě týž den zahájily členské státy vojenské letecké operace.

V souvislosti s porušováním lidských práv libyjských civilistů i zahraničních novinářů prokurátor Mezinárodního trestního soudu Luis Moreno-Ocampo zahájil šetření proti Muammaru Kaddáfímu a jeho spolupracovníkům za násilné potlačení protestů.

Podrobnější analýzu této kauzy naleznete v sekci věnované mezinárodní trestní spravedlnosti na straně 4 tohoto čísla Bulletinu.

Zdroje

- Resolution 1970 (2011), 26. 2. 2011, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/245/58/PDF/N1124558.pdf?OpenElement>.
- Resolution 1973 (2011), 17. 3. 2011, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/268/39/PDF/N1126839.pdf?OpenElement>.
- Security Council authorizes 'all necessary measures' to protect civilians in Libya, 17. 3. 2011, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=37808&Cr=libya&Cr1=>.

4) Česká republika a lidská práva

VIII. Kongres mezinárodní asociace ústavního práva

Zpráva z konference

Ladislav Vyhnánek

Ve dnech 5. – 10. prosince 2010 se v Ciudad de México spolu s kongresem IACL konala konference Ústavy a principy. Z členů Centra se konference účastnil Ladislav Vyhnánek, z dalších Čechů pak David Kosař a větší část olomoucké katedry ústavního práva. Velikost a význam akce (setkání stovek ústavních právníků z celého světa) s sebou pochopitelně nese nejen množství kladů, nýbrž i celou řadu problémů.

Mezi klady lze pochopitelně zařadit obsazení konference; jak plenárních diskusí, tak jednotlivých workshopů se účastnila absolutní špička v oblasti ústavního práva. Jen namátkou lze zmínit jména jako Ran Hirschl, Vicki Jackson, Michel Rosenfeld, Guy Canivet, Jutta Limbach, Cheryl Saunders, Bruce Ackermann, Michel Troper, Mark Tushnet či Armin von Bogdandy. Žádná jiná akce neposkytne zájemci o ústavní právo možnost tyto lidi potkat, poslouchat či se jich zeptat na pár otázek. Stejná možnost pak přirozeně existuje i ve vztahu k ústavním právníkům ne tak známým, avšak nikoliv nezajímavým.

Nutným „záporem“ nebyla ani tak tematická rozmanitost probíhajících diskusí, jako spíše skutečnost, že řada workshopů se s ohledem na nabitý program překrývala a nebylo proto možné účastnit se všech. Zároveň čas věnovaný jednotlivým příspěvkům a diskusím o nich byl přinejlepším poloviční oproti optimu. Program kongresu byl rozdělen na plenární diskuse, jež byly zaměřeny spíše obecně (např. Principy: univerzální či partikulární?) a v nichž vystupovali zejména hlavní hvězdy konference, a workshopy. Ty byly zpravidla o něco specifičtěji zaměřené (ústavní principy v oblasti volebního práva, princip proporcionality, vliv mezinárodního práva na ústavní principy či aktuální problémy srovnávacího ústavního práva).

Z několika workshopů, jichž jsem se měl možnost účastnit, nepokládám za nejzajímavější ten, v němž jsem měl příspěvek (ústavní principy v oblasti volebního práva), nýbrž workshop věnovaný srovnávacímu ústavnímu právu. Tento workshop vynikal již svým obsazením; o problémech srovnávacího ústavního práva přednášeli a diskutovali nejdůležitější osoby v oboru – např. Ran Hirschl, Vicki Jackson, Cheryl Saunders či Mark Tushnet.

Začleňování Romů: ČR se snaží, ale málo

Ivan Prouza

Začátkem března vydal Thomas Hammarberg, Komisař pro lidská práva Rady Evropy, v návaznosti na svou návštěvu v listopadu loňského roku zprávu o situaci v ČR. Hammarberg má za sebou barvitou kariéru v mnohých institucích OSN, několik let byl též generálním tajemníkem Amnesty International. Mimo jiné je expertem na problematiku menšin, xenofobie a Romů. Jeho zpráva se tematicky ubírá právě tímto směrem a věnuje se výlučně dodržování lidských práv v souvislosti s romskou menšinou a politikou jejich integrace.

Ve své kritice komisař negativně hodnotí oblast školství a ubytovací politiku ČR. Stále je běžné, že neúměrné množství romských dětí navštěvuje speciální školy určené pro mentálně postižené nebo čistě romské třídy s nižším vzdělávacím standardem. Začlenění Romů do společnosti brání, pokud jsou vzdělávání oddělené od zbytku populace. Komisař apeluje na státní orgány, aby jimi vypracovaný *Národní akční plán inkluzivního vzdělávání* byl zužitkován efektivně již v příštím školním roce a aby bylo více využito asistentů na školách (dosud jich působí jen asi 250). Co se týče bydlení, prý zde chybí koherentní systém sociálního bydlení a též dochází k tvorbě segregovaných romských lokalit s nevyhovujícími podmínkami pro život.

Zlepšení je však potřeba i v dalších oblastech. Neúnosná je prý i praxe umísťování dětí (nejen romských) do ústavní péče pouze z důvodu špatného bydlení nebo neuspokojivé finanční situace rodiny. Dále je údajně třeba zamezit protiromským projevům v politice a médiích, kdy například média často nekorektními postupy podporují negativní postoje vůči Romům, nebo tuto minoritu nepatřičně schematizují.

Za zmínku stojí i to, že Komisař uvítal kroky ČR podniknuté vůči extrémistickým skupinám, zrušení Dělnické strany, či výjimečné tresty pro vítkovské žháře. „Rozhodné vystoupení proti rasistickým aktivitám extremistických skupin a jejich oficiální veřejné odsouzení mají v období hospodářských obtíží, které nyní nastalo, obzvláště velký význam,“ tvrdí Komisař.

Již při příležitosti svého jmenování minulý měsíc Monika Šimůnková, nová zmocněnkyně vlády pro lidská práva, zdůraznila romskou problematiku jako jednu ze svých priorit, žádné oficiální vyjádření ke Zprávě však nezveřejnila. Její pozitivní přístup však lze demonstrovat na její nedávné kritice aktivit Dělnické strany sociální spravedlnosti v Novém Bydžově nebo uctění památky obětí romského holocaustu v Letech u Písku.

Ač vyznívá v mnoha ohledech zpráva Komisaře kriticky, rozhodně z ní nelze vyvozovat, že by zde chyběla aktivní snaha státních orgánů. Spíše je zde naznačena nutnost v tomto úsilí nepolevit a zefektivnit ho. „Začlenění Romů by mělo být politickou prioritou,“ podotýká Hammarberg. Protiromské postoje jsou, jak uvádí, hluboce zakořeněné ve společnosti, proto bude bezpochyby nesnadné dostat jeho doporučením. Domnívám se, že to bude vyžadovat promyšlený a synchronizovaný postup v mnoha oblastech, hodno zamyšlení je také přistoupení k některým mezinárodním lidskoprávním smlouvám, s jejichž přijetím bohužel ČR dosud váhá.

Celou zprávu v češtině lze najít na stránkách vlády: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/aktuality/Zprava-z-navstevy-komisare-Hammarberga-2010.doc>.

Ocenění za obranu lidských práv putuje opět do vězení

Cenu Homo Homini si na slavnostním zahájení festivalu Jeden svět převezali zástupci kyrgyzského politického vězně Azimžana Askarova.

I letos udělila společnost Člověk v tísni cenu Homo Homini osobnosti, která se významně zasloužila o prosazování lidských práv a demokracie. Za rok 2010 získává ocenění kyrgyzský aktivista Azimžan Askarov, který dlouhodobě hájí lidská práva a zájmy nespravedlivě obviněných. Sám Askarov byl v loňském roce v rámci zmanipulovaného soudního procesu odsouzen k doživotnímu vězení. Cena Homo Homini byla v zastoupení předána synovi Azimžana Askarova při slavnostním zahájení festivalu Jeden Svět v osvěceném kostele svaté Anny v Praze v úterý 8. března 2011.

„Pan Askarov dostává cenu za neobyčejnou osobní odvalu, se kterou ve výjimečně těžkých podmínkách v poměrně odlehlé části jedné z provincií Kyrgyzstánu vede do jisté míry osamělý, a o to těžší boj za dodržování lidských práv a zákonnosti,“ řekl Šimon Pánek, ředitel společnosti Člověka v tísni. „Vytrvalost, s jakou pokračoval ve své cestě navzdory výhrůzkám, zadržování a věznění i fyzickému utrpení, kterému byl vystaven, je obdivuhodná. Vedle ocenění za dlouhodobou a nebezpečnou práci při prosazování lidských práv věříme, že cena obrátí pozornost k současné velmi vážné situaci pana Askarova,“ dodal Pánek.

Australské pohledy na lidská práva

Ladislav Vyhnánek

Jedním z rozdílů mezi australským a českým systémem ochrany lidských práv, který je patrný již na první pohled, je skutečnost, že v Austrálii neexistuje ústavní katalog základních práv a s ním často spojené ústavní soudnictví. Několika australských budoucích právníků jsme se proto zeptali, zda to považují za vadu australského systému ochrany základních práv či si myslí, že inspirace Evropou není v tomto případě na místě.

Podle Stefanie Dziadkiewicz ústavní katalog lidských práv rozhodně nelze považovat za podmínku efektivní ochrany lidských práv, neboť v australském kontextu dostatečné záruky samovolně vyplynou z politického systému založeného na parlamentarismu, dělbě moci a úctě k vládě práva. Takový postoj do jisté míry kopíruje i historické důvody, které vedly k nezařazení katalogu lidských práv do australské ústavy. Zdá se, že do jisté míry se s tímto hodnocením shoduje i názor organizace Economist Intelligence Unit, podle jejíhož indexu demokracie¹ má Austrálie v oblasti občanských práv nárok na absolutní známku.

Podle Kristiny Kuskoff však australský systém příliš reálných záruk nenabízí a ochrana poskytovaná prostřednictvím common law je příliš slabá. To, že žádná reálná alternativa k ústavně zakotvenému katalogu práv neexistuje, dokládá Kristina na příkladu osob, které nemohou ovlivnit politický systém přímo (zejména menšiny a zvláště pak azylanti, kteří nemají volební právo). S tím se v podstatě ztotožnila i Kate Jenkin, která poukázala na některé konkrétní zákony namířené proti domorodým Australanům, které podporují Kristininu tezi.

Celkově bylo z odpovědí patrné, že evropský formalizovaný a institucionalizovaný systém ochrany lidských práv většinou (i když ne všem) australským studentům do jisté míry imponuje. Na druhou stranu všichni svorně prohlásili, že přes několik pokusů o ústavní zakotvení katalogu práv je úspěch takové iniciativy vyloučený.

Poznámky

1) EIU. Democracy index. Dostupné na http://graphics.eiu.com/PDF/Democracy_Index_2010_web.pdf (navštíveno 21. 3. 2011).

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků s lidskoprávní tematikou

Lenka Lakotová

V tomto čísle pokračujeme s přehledem odborných článků týkajících se lidských práv. Mezi zajímavé texty patří příspěvek Kateřiny Jamborové v Právních rozhledech, která poukazuje v súvislosti so zákazom zhromaždenia občianskeho združenia Dělnické mládeže v novembri 2010 na základné chyby, ktorých sa správne orgány pri pokusoch o zákaz podobných zhromaždení dopúšťajú. Tento príspevok je aktuálny najmä v súvislosti s tým, že 11. marca 2011 Najvyšší správny súd potvrdil správnosť rozhodnutia krajského súdu, ktorý zákaz zhromaždenia zo strany Úradu mestskej časti Brno-stred zrušil.

Úplný přehled

- Breichová Lapčáková M.: Neústavné ústavné zákony? – II. Časť, Justičná revue, č. 2/2011.
- Čapek, J.: Terorismus a jeho trestně právní aspekty ve světle judikatury ESLP, Trestní právo, č. 3/2011.
- Dufek, P.: recenze Smekal, H.: Lidská práva v Evropské unii., Mezinárodní vztahy, č. 1/2011.
- Jamborová, K.: Zákaz prvomájového shromáždění v Brně a právo na svobodu sdružování a shromažďovací, Právní rozhledy, č. 4/2011.
- Králík, M.: Obsah práva na spravedlivý proces, Právní fórum, č. 2/2011.
- Kmec, J.: Evropský soud pro lidská práva listopad a prosinec 2010, Soudní rozhledy, č. 2/2011.
- Macejková, I.: K otázce ústavnosti speciálního soudu v SR, Právník, č. 12/2010.
- Malíř, J.: Bosphorus pět let poté: příliš mnoho povyku pro nic?, Právník, č. 12/2010.
- Mazák, J. – Jánošíková, M.: Charta základných práv Európskej únie – nové výzvy alebo voľné pokračovanie príbehu ochrany základných práv v Európskej únii? Justičná revue, č. 2/2011.
- Menšíková, J.: Mírotvůrci, nebo pachatelé? Analýza negativních doprovodných jevů misí OSN na udržení míru, Mezinárodní vztahy, č. 1/2011.

- Pomahač, R.: Evropský soudní dvůr: Právo na příjmení, Právní rozhledy, č. 5/2011.
- Potměšil, J. – Morávková, J.: Sporný výklad zákazu sebeobviňování a povinnosti k součinnosti v nálezů Ústavního soudu, Právní rozhledy, č. 4/2011.
- Ondrovičová, J.: recenze Bílková, V.: Odpovědnost za ochranu (R2P). Nová naděje nebo staré pokrytectví?, Právník, č. 12/2010.
- Ondřejek, P.: Účinky lidských práv v soukromém právu, Právník, č. 1/2011.
- Petříčková, I.: recenze Moyo, D.: Dead Aid, Mezinárodní vztahy, č. 1/2011.
- Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, č. 1/2011, Wolters Kluwer.
 - Věc Uzun proti Německu (Zásah do práva na soukromí sledováním s využitím GPS).
 - Věc DMD Group, a.s. proti Slovensku (Problématika přidělení věci týkající se výkonu rozhodnutí dle rozvrhu práce).
 - Věc Moulin proti Francii (Zpochybnění prokurátora jako „jiné úřední osoby zmocněné zákonem k výkonu soudní pravomoci“ ve smyslu čl. 5 odst. 3 Úmluvy).
 - Věc Greens a M. T. proti Spojenému království (Volební právo osob nacházejících se ve výkonu trestu).
 - Komentár: Věc Ternovszká proti Maďarsku (Právo ženy zvolit si místo porodu).
 - Komentár: Věc Adamkiewicz proti Polsku (Právo dítěte na obhajobu v trestním řízení).
- Scheu, H. Ch.: Rodina bez manželství. Evropský soud pro lidská práva o statusu partnerství osob stejného pohlaví, Jurisprudence, č. 1/2011.
- Tureček, B. – Kalousová, I.: Revoluce v arabském světě, Mezinárodní politika, č. 3/2011.
- Vala, O.: Právo na právní pomoc v policejních celách v režimu zajištění a zadržení, Trestněprávní revue, č. 2/2011.

Centrum pro lidská práva a demokratizaci

Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity - www.iips.cz

Centrum pro lidská práva a demokratizaci, bulletin vydává Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, Masarykova univerzita, Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno **adresa redakce** Mezinárodní politologický ústav, Joštova 10, 602 00 Brno, Česká republika **tel./fax** +420 549 495 769 **e-mail** iips@iips.cz **webové stránky** www.iips.cz **redakční rada** Lukáš Hoder (editor), Hubert Smekal, Lubomír Majerčík, Ladislav Vyhnánek. **ISSN** 1804-2392